

Дечји вртић „Снежана-Нófehérке“

Сента

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Октобар, 2021. године

СТРУКТУРА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Уводне напомене

I Портрет Установе

1. Локално окружење Установе
2. Организациона структура Установе
3. Култура Установе

II Предшколска установа као место реалног програма васпитно-образовног рада

1. Програм васпитно-образовног рада са децом као израњајући програм заједничког живљења
2. Врсте програма и услуга
3. Физичко окружење као димензије програма

III Предшколска установа као место демократске и инклузивне праксе

1. Партнерство са породицом
2. Повезаност са локалном заједницом
3. Рад са децом и породицама из остелјивих група
4. Транзиција и континуитет

IV Предшколска установа као место рефлексивне праксе

1. Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање
2. Вредновање кроз праћење и документовање остваривања предшколског програма.

На основу члана 62. Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 88/2017, 27/2018-др.закон и 10/2019, 27/2018–др. закон и 6/2020), и у складу са Законом о предшколском васпитању и образовању („Сл.гласник РС“, бр.18/2010, 101/2017, 113/2017 - др закон, 95/2018 - др закон и 10/2019) Управни одбор Дечјег вртића „Снежана – Нóфенéрке“ са седиштем у Сенти, на својој седници одржаној дана _____ 2021. године усвојио је

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ДЕЧЈЕГ ВРТИЋА „СНЕЖАНА-НÓФЕНÉРКЕ“

Уводне напомене

Дечји вртић „Снежана - Нóфенéрке“ у Сенти по Закону о основама система образовања и васпитања и Закона о предшколском васпитању и образовању врши делатност предшколског васпитања и образовања која обухвата васпитање и образовање деце предшколског узраста где се подразумевају деца од 6 месеци до полазак у основну школу, и делатност којом се обезбеђује исхрана, нега, превентивно – здравствена и социјална заштита деце предшколског узраста.

Предшколски програм је сачињен на основу

- Закона о основама система образовања и васпитања
- Закона о предшколском васпитању и образовању
- Првилника о општим основама предшколског васпитања и образовања
- Развојног плана Установе
- Анализе програмских активности у протеклом периоду, сагледавању потреба породица и деце.

Функција предшколског програма је пружање основе за развијање реалног програма, који је усклађен са специфичностима Установе и потенцијалима локалне заједнице, и чији је главни циљ стварање услова за добробит деце, пружање подршке за целовит развој, васпитање и социјализацију деце предшколског узраста.

I ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ

Прва дечја установа у Сенти 1.јула 1866. године отворила је своје капије за прихват најмлађих, а 1878. године рад се већ одвија у три забавишта. Између два светска рата у Сенти је функционисало шест објеката од којих један у оближњем селу, Горњем Брегу. После другог светског рата једно за другим су отварали врата новоизграђени вртићи, а у протеклим деценијама изграђени су нови објекти у складу са савременим педагошким принципима, тако да данашњи вртићи раде у условима који одговарају узрасним карактеристикама деце. 1998. године на иницијативу васпитача сваки објекат је добио име.

1. Локално окружење Установе

Сента се налази на северу Србије 42 км јужно од српско-мађарске границе, на десној обали реке Тисе. Општини Сента припада још четири насеља: Горњи Брег, Богараш, Торњош и Кеви. Сента је окружена плодним равницама чију једноличност прекида само река Тиса које чини природну границу између Бачке и Баната.

1506-те године Сента добија ранг слободног краљевског града и печат са жигом на основу повеље о привилегијама Ладислава II Јагелонског угарског и чешког краља.

Сента је значајан по Сенћанској бици када су уједињена хришћанска војска под вођством Еугена Савојског 1697 године тешко поразила отоманску војску чиме се заувек завршава продор Османлија у средњу Европу.

Сента је позната по својим зеленим површинама, уређеним парковима, од којих се истиче природна оаза Народне баште која је формирана давне 1866. године на старом водопаву Тисе сађењем разних врста дрвећа. Током године Народна башта добила је нову функцију успостављањем спортско-рекреативног објеката који својим садржајима привлаче велики број туриста и грађана.

Река Тиса сваке године у јун постаје место љубавног плесног ритуала када након три дуге године проведених у кориту реке милиони јединки тиског цвета преплављују површину воде да би се након свог свадбеног плеса од свега неколико сати свој кратки живот предали назад реци.

Знамените личности Сенте:

- ▣ Стефан Бугарски (1868-1941) доктор филологије, хемичар, универзитетски професор
- ▣ Михаљ Фекете (1886-1957), математичар, универзитетски професор.
- ▣ Ђула Дудаш (1861-1911), историчар, професор, публициста.
- ▣ Јован Ђорђевић (1826-1900), писац, оснивач Српског народног позоришта у Новом Саду и Београду, аутор химне Србије.
- ▣ Јован Мушкаторовић (1743 – 1809), просветитељ, књижевник.
- ▣ Владимир Николић (1857-1922), архитектка
- ▣ Стеван Сремац (1855-1906), истакнути српски писац
- ▣ Лајош Турзо (1915-1950), песник, новинар
- ▣ Иштван Тот (1912-2002), светски познат вајар
- ▣ Јоца Вујић (1863-1934), мецена српске културе
- ▣ Карољ Андрушко (1915-2008) сликар, графичар.

Установе културе:

- ▣ Културно-образовни центар „Турзо Лајош“
- ▣ Градски музеј и галерија
- ▣ Градска библиотека
- ▣ Дом културе
- ▣ Сенћанско мађарско камерно позориште
- ▣ Завод за културу војвођанских Мађара
- ▣ Завичајна фондација „Стеван Сремац“
- ▣ Спомен кућа-родна кућа Стевана Сремца
- ▣ Историјски Архив

2. Организациона структура Установе

Објекти Установе

Дечји вртић „Снежана-Nófehérke“ у Сенти обавља васпитање, образовање, негу и исхрану, здравствену и социјалну заштиту деце предшколског узраста у десет објеката. Шест објеката се налазе у седишту, а четири објеката ван седишта у околним сеоским срединама општине Сента: у Горњем Брегу, Кевију, Торњошу и Богарашу. Осам објеката су наменски изграђена, а два објекта су у склопу Издвојених одељења Основне школе „Темеркењ Иштван“ – у Богарашу и Кевију.

Седиште Дечјег Вртића „Снежана-Nófehérke“ Сента је у Сенти, у улици Златне греде 7. У централној згради ” Дуга” је управа и административна служба Установе.

- ▢ Служба стручног сарадника педагога налази се у оквиру објекта „Бамби“.
- ▢ Централна кухиња смештена је у објекту “Бамби”.
- ▢ Централна радионица за одржавање инвентара је у објекту “Бела рада”.
- ▢ Централна кројачка радионица је у објекту „Дуга“.
- ▢ Централна радионица вешерај и пеглерај су у објекту “ Перјаница”.

Објекат „ДУГА“

Објекат „Дуга“ се налази у срцу града, близу реке Тисе, Народне баште и градског парка. Деци од јасленог узраста до поласка у школу на располагању је осам радних соба у којима се одвија васпитно-образовни рад на српском и мађараском наставном језику. Овде је смештена административна служба и канцеларија директора и помоћника директора као и кројачка радионица Установе.

У склопу објекта се налазе два ограда простора на отвореном са справама за игру прилагођеним млађем и старијем узрасту. Просторије у објекту су добро осветљене природном светлошћу а ходници су пространи и зраче топлином. Објекат поседује велику салу за фискултуру која је богато опремљена реквизитима и деца свих узрасних група радо бораве у тој просторији.

Највећа предност овог објекта је што се налази у близини свих важних културних центара и самог центра града што омогућава деци велики избор садржаја који нуди локална заједница.

Адреса: Златне греде, бр. 7.

Тел. 024/815-112

Објекат „БАМБИ“

Објекат „Бамби“ изграђен је 1987. године у стамбеном насељу Песак. На приземљу ове зграде налазе се две радне собе и четири на спрату. У јасленим и обданишним групама рад се одвија на српском и мађарском наставном језику. Све радне собе су простране и светле и имају приступ купатилу. У овом објекту је смештена стручно-педагошка служба коју обавља педагог Установе. У оквиру објекта налази се централна кухиња Установе.

Велика предност овог објекта је што поседује пространу отворену и затворену терасу што омогућава боравак на свежем баздуху и у лошим временским условима. Пространо травнато двориште са брежуљком задовољава потребе деце за игром и кретањем.

Близина реке Тисе пружа могућност за посматрање и упознавање природе и живог света чија лепота уједно подстиче и ликовно стваралаштво деце.

Адреса: Кеј др.Зорана Ђинђића бб.

Тел: 024/814-014

Објекат „ПЕРЈАНИЦА“

У улици Максима Горког, 1979. године капије отвара ново обданиште „Перјаница“. Васпитно- образовни рад се одвија у пет група од којих је једна намењена деци јасленог узраста. Рад се одвија на мађарском наставном језику. Свака соба има приступ санитарном чвору и опремљеној физкултурној сали. Двориште је пространо и опремљено модерним игралиштем и савременим саобраћајним полигоном за децу. У сарадњи са родитељима је изграђена пећ на дворишту која се од тада користи за негу традиције и активности за стицање животних вештина. Овај објекат може да се похвали обновом екстеријера у виду нове столарије, фасаде и изолације. Овде је смештена вешерница Установе.

Највећа предност овог вртића је максимално искоришћен простор дворишта за игру и покрет деце као јединственост која пружа кроз саобраћајно васпитање.

Адреса: ул. Максима Горког 40.

Тел: 024/814-370

Објекат „МАСЛАЧАК“

Објекат „Маслачак“ своје име је добио по мноштву маслачака који украшавају околину од пролећа до јесени. У објекту се налазе две собе за децу и пространа филскултурна сала. Васпитно-образовни рад се одвија на мађарском наставном језику. Двориште објекта је пространо, прегледно, опремљено разним справама за игру, травњаком и великим пешчаником тако да деца могу слободно, безбедно и сигурно да се играју.

Велика предност овог објекта је што зрачи топлином и породичном атмосфером која је одлика мање заједнице.

Адреса: ул. Фехер Ференц бб.

Тел. 024/811-032

Објекат „ КРАСУЉАК“

Овај мали вртић је најудаљенији од централне зграде. Има три радне собе и нови санитарни чвор. Васпитно-образовни рад се одвија на мађарском наставном језику. Објекат има пространу салу, велико, прегледно и лепо уређено двориште са разним реквизитима. На дворишту се организују разне практичне и еколошке активности у којима чествују сви чланови заједнице.

Највећа предност овог објекта је што зрачи топлим породичном атмосфером.

Адреса: ул. Јожефа Атиле 4б.

Тел: 024/821-012

Објекат „ БЕЛА РАДА“

Зграда „Бела рада“ сазидаана је 1969. године на молбу грађана тог дела града. Налази се на периферији града и једна је од највећих зграда наше Установе. У објекту се налази шест пространих соба од којих је једна намењена јасленом узрасту. Деца радо бораве у фискултурној сали објекта која је адекватно опремљена. Дугачак и светао хол се користи као заједнички простор који красе дечји радови.

Објекат је окружен зеленом површином која је опремљена модерним игралиштем за млађи и старији узраст. Нови прозори красе објекат и пружају му прозрачност.

Велика предност овог вртића је што се налази на месту које је поштеђено саобраћајне буке и што близина пољана пружају могућност деци да се упознају са биљним светом.

У овом објекту је смештена централна радионица за одржавање инвентара.

Адреса: ул. Охридска 41.

Тел. 024/821-233

Објекат „СЕНИЦА“

У срцу Горњег Брега смештен је објекат „Сеница“.

Објекат поседује две радне собе а васпитно-образовни рад се одвија на мађарском наставном језику. У склопу вртића је пространо и прегледно игралиште са дрвеним реквизитима. Редовно се организују радне акције и кроз сарадњу са родитељима се улепшава околина и сам вртић.

Велика предност овог објекта је што се налази на тихом и мирном месту и годинама се одржава добра сарадња са заједницом.

Адреса: Велики сокак 58/а.

Тел: 024/4843-060

Објекат „ЛЕПТИР“

У центру Торњоша налази се објекат „Лептир“. Мађарска и ромска деца од 1974. године овде налазе свој други дом. Вртић има две радне собе са сопственим купатилом. Васпитно-образовни рад се одвија на мађарском наставном језиком уз сарадњу са педагошким асистентом за ромску децу. Вртић окружује травнато и цветно двориште са цветном баштом. Добро опремљена физкултурна сала пружа могућност деци да задовоље своје потребе за кретањем и рекреацијом.

Предност овог објекта је што пружа ромској деци подршку и могућност за социјализацију и припрему за школу.

Адреса: ул. Дожа Ђерђ 22.

Тел: 024/44841-028

Објекат „ЗАПЕЋАК“

Објекат „Запећак“ у Богарашу налази се у склопу Основне школе „Темеркењ Иштван“. У овом вртићу се налази једна васпитна група претежно мешовитог узраста у којој се

васпитно-образовни рад одвија на мађарском језику. Објекат поседује своју скромно опремљену салу и пространо двориште прекривено зеленилом.

Предност овог вртића је што се налази у веома пријатном и мирном амбијенту и има погодности да се васпитно образовни рад повеже са блиском околином и природним окружењем.

Адреса: Маршала Тита бб.

Тел: 024/4843-047

Објекат „ ДИВЉИ ЦВЕТ“

Од 1979. године у склопу зграде основне школе функционише објекат „Дивљи цвет“. Васпитно-образовни рад изводи се на мађарском језику, а вртић посећују деца из Кевија и Бурањ-шора. Деца која похађају овај вртић деле фискултурну салу са децом из школе као и двориште.

Овај вртић може да се похвали добром сарадњом са породицама коју остварују кроз организацију радних акција за добробит деце и одише пријатном и смиреном атмосфером у којој су сви сложни као једна велика породица.

Адреса: Кеви, Кошут Лајош б.

Тел: 024/4846-016.

Ред. број	Назив објекта	Број група	Број деце	Површина објекта	Место и адреса
1.	ДУГА	8	163	587,63м2	Сента, Златне греде 7
2.	БАМБИ	6	106	1346,03м2	Сента, Кеј др. Зорана Ђинђића бб.
3.	ПЕРЈАНИЦА	5	96	454,63м2	Сента, Максима Горког 40.
4.	БЕЛА РАДА	6	124	767,61м2	Сента, Охридска 41.
5.	КРАСУЉАК	2	38	271,1м2	Сента, Јожеф Атиле 46/а.
6.	МАСЛАЧАК	3	57	339,86м2	Сента, Фехер Ференц бб.
7.	СЕНИЦА	2	38	218,13м2	Горњи Брег, Велики сокак 58/а
8.	ЗАПЕЊАК	1	5	25м2	Богараш, М. Тита бб.
9.	ЛЕПТИРИЋ	1	17	236,75м2	Торњош, Дожа Ђерђ 22.
10.	ДИВЉИ ЦВЕТ	1	13	60м2	Кеви, Кошут Лајош б.
Укупно	10	35	657

Организација рада

Након уписа деце за школску 2021/2022. годину директор, помоћник директора и главни васпитачи формирали су васпитне групе, и као резултат њиховог рада може се навести следеће:

- У 10 објеката уписано је 657 деце, која су распоређена у 35 васпитних група од којих је 14 васпитних група где се реализује припремни предшколски програм.
- 24 васпитне групе на целодневном боравку.
- 3 васпитне групе на полудневном боравку
- 8 јаслица на целодневном боравку.

Напомена: У току школске године број деце у васпитним групама се мења у складу са уписом и исписом деце.

Језици на којима се изводи васпитно-образовни рад

Васпитно-образовни рад се изводи на српском и на мађарском језику као и двојезично у четири јаслене групе целодневног боравка.

Приликом уписа деце у предшколску установу, родитељи се изјашњавају на ком језику желе васпитно-образовни рад за своју децу, а групе се формирају на основу изјаве родитеља.

По језику извођења рада у школској 2021/2022-ој години формирали смо следеће васпитне групе:

- 5 васпитних група целодневног боравка на српском језику
- 19 васпитних група целодневног боравка на мађарском језику
- 4 јаслене групе целодневног боравка у којима се рад изводи двојезично
- 4 јаслене групе целодневног боравка, у којима се рад изводи на мађарском језику
- 3 васпитних групе полудневног боравка на мађарском језику.

Објекат	Цело дн.бо рав. Обда ништ е	Број деце	Јез наставе	Цел одн. бор ав Јас лиц е	Број деце	Јез. Нас т.	Попл удн.б орав.	Бр ој де це	Јез нас т.	ПП П гру пе	ПП П Бр дец е
ДУГА	6	133	С и М	2	30	С М	''''''	''''''	''''''	2	43
БАМБИ	4	80	С и М	2	26	С М	''''''	''''''	''''''	2	27
ПЕРЈАНИЦА	4	83	М	1	13	М	''''''	''''''	''''''	1	21
КРАСУЉАК	1	26	М	1	12	М	''''''	''''''	''''''	1	13
БЕЛА РАДА	4	99	М	2	25	М	''''''	''''''	''''''	2	30
МАСЛАЧАК	3	57	М	''''''	''''''	''''''	''''''	''''''	''''''	2	11
СЕНИЦА	2	38	М	''''''	''''''	''''''	''''''	''''''	''''	1	12
ДИВЉИ ЦВЕТ	''''''	''''''	''''''	''''''	''''''	''''''	1	13	М	1	4
ЛЕПТИР	''''''	''''''	''''''	''''''	''''''	''''''	1	17	М	1	10
ЗАПЕЋАК	''''''	''''''	''''''	''''''	''''''	''''''	1	5	М	1	6
Укупно 657 деце и 35 васп. група	24	516	''''''	8	106	''''''	3	35		14	177

Радно време Установе

Приликом уписа у Дечји вртић, родитељи се изјашњавају о томе какву услугу желе користити за своју децу за наредну школску годину.

У објектима рад траје од 5. 30 до 15. 30 часова.

Васпитно-образовни рад са децом у целодневном боравку реализује се од 5. 30 до 15. 30 часова.

Полудневни боравак се реализује од 8.00 до 12.00 часова, а васпитачима радно време је од 6.30 до 12.30.

Број и структура запослених

У свакој појединој васпитној групи запослена су лица која одговарају предвиђеним законским условима и са одређеним већим или мањим искуством у раду са децом одређеног узраста. На месту директора и помоћника директора налазе се васпитачи. Са децом јасленог узраста раде васпитачи и медицинске сестре. васпитачи. Са децом узраста од три године до поласка у школу раде васпитачи са вишом и високом стручном спремом и васпитачи који имају специјализацију. У Установи ради стручни сарадник педагог, а послове превентивне здравствене заштите обавља медицинска сестра за превентивну здравствену хигијенску заштиту.

У школској 2021/2022. години кадровска структура Установе је следећа:

1 директор

1 помоћник директора

1 секретар Установе

1 стручни сарадник педагог

55 васпитач

6 медицинска сестра-васпитач, а једна врши и послове медицинске сестре на превентивној здравственој заштити

2 педагошки асистент-сарадник

1 педагошки асистент за ромску децу са пола радног времена (50% р.в.)

1 шеф рачуноводства

1 обрачунски службеник-благајник

1 књиговођа

1 магационер – набављач

1 главни кувар

3 помоћни радник у кухињи

1 радник на пословима транспорта, техничког и инвестиционог одржавања

3 радника на пословима техничког и инвестиционог одржавања

1 вешерка – пегларка

1 курир – спремачица

1 кројачица

12 спремачица – сервирка

1 - 30% спремачица – сервирка

1 – 20% спремачица – сервирка

3. Култура Установе

Наша Установа обезбеђује услове за стручно усавршавање на којима стручни кадар редовно учествује у циљу подизања свести о значају детета као индивидуалног бића које је личност са својим јединственим могућностима и једнаким правима да се његова јединственост препозна и уважи.

Стручни кадар у Установи је енергичан и спреман на промене и стручно напредовање. У васпитно-образовном раду васпитно особље је спремно на сарадњу са родитељима. Установа уважава и отворена је за решавање проблема везаних за боравак деце у вртићу и пружа деци могућност да природно развију самопоуздање. Дечја игра се примењује као најважније упориште за реализацију активности. У циљу постизања индивидуализације и диференцијације примењују се проверени и ефикасни начини у припреми активности које одговарају достигнутим нивоима развоја, могућностима и стилевима учења, уз прилагођене поступке и методе рада.

Придајемо значај стварању хуманистички оријентисаног вртића, у ком су сва деца једнако вредна и равноправни учесници у процесу заједничког учења са другом децом и одраслима. Сматрамо неопходним да је однос међу запосленима примеран у очима деце. Окружење за развој и игру се заснива на клими поверења и сарадње што је услов да се свако дете осећа прихваћено и добродошло и шаље поруку да се појединац поштује и да је сваки члан колектива део заједнице.

Васпитно особље континуирано анализира сопствену праксу и унапређује своје компетенције како би достигло и одржало висок квалитет у професији у складу са променљивим захтевима савременог света.

Сви запослени професионално извршавају све своје обавезе прописане законима и правилницима, у свакој прилици се понашају у складу са етичким принципима штитећи достојанство струке и права сваког детета.

Како би допринели унапређивању квалитета и промовисали значај квалитетног раног васпитања и образовања за свако дете, сматрамо важним наше присуство и учешће у активностима у Установи, у локалној заједници, региону и шире.

Промовишемо и примењујемо вештине ненасилне комуникације као и принципе теорије избора и брижљивог понашања, чиме доприносимо афирмацији деце, јачању позитивне слике, разумевању и уважавању других и другачијих, као и развоју одговорности која је у основи демократичности васпитно-образовног процеса.

Васпино –образовни рад се планира, реализује и надограђује на већ постојећа искуства и знања деце и њихових породица.

Применом вештина квалитетне комуникације и брижљивог понашања доприносимо развоју сарадничких односа у тимовима, јасном дефинисању и распоређивању задатака као и фокусирању на процес рада што доприноси и развоју Установе и промоцији предшколског васпитања и образовања.

М и с и ј а

Ми смо установа која има дугу и богату традицију организоване бриге о деци. Наша мисија је добробит детета која се манифестује кроз дечју игру, животно практичне ситуације као и кроз планиране ситуације учења. За нас је дете јединствено и целовито биће богато потенцијалима као и активни учесник заједнице вршњака и одраслих. О деци брине стручни кадар који се континуирано стручно усавршава градећи своје професионалне и личне компетенције. Наша Установа ствара и негује подстицајне услове који ће допринети изградњи односа са децом, породицом и локалном заједницом заснованим на принципима партнерства.

Визија

Наша визија је Установа која је у складу са новим Основама програма, у којој се уважавају и прате дечја интересовања и у којој и деца и породица учествују као активни учесници у реализацији васпитно–образовног програма, која уважава различитости породица и ради на препознавању и подршци истих, у којој се негује пријатна атмосфера и деца и родитељи са поверењем у њу долазе. У развијању и остваривању визије развоја установе уважавају се перспективе свих учесника. Бићемо најсавременија и најопремљенија установа у коју радо долазе деца и запослени.

II ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

Начела предшколског васпитања и образовања

У предшколском васпитању и образовању вредности и функције васпитања и образовања остварују се кроз:

- Целовито сагледавање васпитања и образовања као повезаног процеса бриге, неге, образовања и васпитања који су уткани у сваки сегмент заједничког живљења деце и одраслих у вртићу.
- Усмереност на дугорочне циљеве а не на краткорочне исходе и постигнућа. Предшколско васпитање и образовање је усмерено на процес развоја дугорочних циљева и исхода, као базичних компетенција успешног људског функционисања, развоја и учења, као што су способност саморегулације, симболичко изражавање, социјална и емоционална компетентност, позитиван идентитет. Специфична знања, вештине и навике треба сагледавати као средства којима се подржава и подупире развој ових базичних компетенција, а не као краткорочно постигнуће коме се тежи.
- Интегрисан приступ учењу и развоју се заснива на повезаном искуству онога што дете чини и доживљава у ситуацијама које су му смислене и које повезује смисао.
- Континуитет у образовању који се остварује постављањем темеља целоживотног учења и темеља развијања образовних компетенција и повезивањем са школом, породицом и локалном заједницом.
- Вредновање у функцији грађења квалитета програма усмереношћу на структурне и процесне димензије програма. Полазећи од усмерености на дугорочне циљеве васпитања и образовања, квалитет програма се не прати на основу мерења постигнућа деце или њиховог напредовања према развојним нормама, већ праћењем квалитета кључних димензија програма које проистичу из програмске концепције. У овакво вредновање укључени су сви учесници програма.

1. Програм васпитно-образовног рада са децом као израњајући програм заједничког живљења

Од септембра 2021. године програм васпитно-образовног рада се организује у складу са Правилником о основама програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“.

У нашој Установи уважавају се права све деце на образовање кроз инклузивну праксу којом се уважава родна, културна, здравствена и свака друга различитост. У васпитно-образовном раду уважава се права деце на активно учешће у образовању кроз усмереност на добробит детета и подршку његовим потенцијалима и активном учењу у животу вртића. Градимо партнерство са породицом и уважавамо примарну улогу и важност родитеља и породице у васпитању на раном узрасту и негујемо повезаност са локалном заједницом кроз различите начина учешћа деце у локалној заједници и учешћа локалне заједнице у пракси вртића. У Установи односи међу васпитачима, стручним сарадницима, сарадницима и свим другим запосленима заснивани су на поверењу, уважавању и узајамној подршци. Развијемо рефлексивни приступ пракси кроз стално преиспитивање теоријских и властитих полазишта и сопствене праксе у дијалогу са колегама, породицом и децом.

Програм васпитно-образовног рада настаје и гради се у реалном контексту васпитно-образовне праксе, кроз заједничко учешће деце, васпитача, родитеља. Програм није унапред написан документ већ се обликује и гради као процес заједничког учења, кроз који деца и одрасли заједнички конструишу знања, разумевање себе и света. Програм се обликује културом вртића, уважавањем потребе и специфичности деце и породице, специфичностима локалне заједнице и ширег друштвеног контекста.

Циљ предшколског васпитања и образовања

Циљ програма предшколског васпитања и образовања је подршка добробити детета. Подршком добробити детета се обједињује разумевање холистичке природе развоја, целовитости неге, васпитања и образовања и интегрисаног учења детета предшколског узраста, У васпитно-образовном раду подршка добробити детета се огледа

- у подршци персоналној добробити,
- у подршци делатној добробити, и

- у подршци социјалној добробити детета.

Подршка персоналној добробити детета подразумева

- развијање свести и бриге о свом телу и себи,
- развијање моторичких способности,
- развијање емоционалне компетентности, као и
- регулисање и контролисање емоција.

Подршка делатној добробити детета подразумева

- развијање свих видова комуникације и овладавање различитим функцијама говора,
- развијање диспозиција за учење као што су истрајност, радозналост, иницијатива и креативност, отвореност за сарадњу, одговорност.

Подршка социјалној добробити детета подразумева

- развијање позитивног, културног и социјалног идентитета и задовољства и поноса припадништвом различитим заједницама (вршњачкој, породичној, локалној, националној, глобалној),
- развијање моралних вредности и норми и способност моралног расуђивања,
- развијање проактивног односа према животу и окружењу.

Циљеви усмерени на дете формулисани су као дугорочни циљеви подршке добробити и конкретизовани на нивоу реалног програма. Овако постављен концепт добробити одражава суштину развоја и учења детета, што истовремено значи пројектовање циљева на будућност у реално постојећим околностима.

Контекст реалног програма наше Установе чине одређена култура и структура Установе, непосредна заједница и сви учесници програма.

За дете је програм оно што оно доживљава и чини само или са другима и то се манифестује кроз односе које успоставља, у које ступа и које развија са другима и према свету. Односи и делање су покретачи дечјег учења и развоја, као и његове добробити. За дете су у односима важни: сигурност, континуитет и учешће. Васпитај гради односе кроз укљученост, одржавање баланса и уважавање.

Делање детета у вртићу обухвата:

1. Животно-практичне ситуације где деца учествују у свакодневним животним ситуацијама које су део животног контекста деце као што су рутине (устаљене активности деце-обедовање, одмор, одржавање хигијене, рекреативни боравак на отвореном, сређивање простора), ритуали (при доласку и одласку, празнични ритуали, добродошлице новим члановима и сл.), и аутентични догађаји у вртићу и ван њега (принове или други догађаји из породице, неговање биљака, шетње, дружењеса децом груких узраста, акције и догађаји у локалној заједници). Улога васпитача у овим активностима је

- планирање времена и пружање подршке за међусобно дружење, делење проживљених искустава деце и одраслих,
- омогућавање деци да деле информације о себи и својим породицама,
- подстицање деце да представљају своја искуства у практичним животним ситуацијама из социјалног контекста из кога долазе,
- обезбеђивање деци да свакодневно бораве на отвореном и да се баве различитим активностима у природном окружењу,
- омогућавање деци да учешћем у догађајима у локалној заједници истражују улоге и односе и себе доживљавају као део те заједнице.

2. Игра је слободно изабрано, саморегулисано учење у коме се деца добро осећају. Кроз игру деца добијају могућност договарања и усклађивања са другима, преиспитивања и изграђивања етичких вредности, истраживања различитих идентитета, употребу понуђених предмета на различите стваралачке начине. Игра се одвија као

- отворена игра, где деца према сопственој иницијативи граде игровни план и сама дефинишу правила у игри. Улога васпитача у отвореној игри је да обезбеђује погодне материјале који су деци увек доступни, континуирано реорганизује простор тако да буде подстицајан за игру, обезбеђује деци довољно времена за игру, посматра и прати игру и реакције деце и бележи их.
- проширена игра, где васпитач дели поље интересовања са децом заједничким играњем са децом. У проширеној игри васпитач улази у одређену улогу којом подржава започету игру, именује радње, предмете и поступке који су део игре, нуди богат репертоар невербалних знакова за децу која још не говоре, предлаже алтернативне нове улоге за

децу којима се наставља игра, помаже другој деци да се укључе у игру, записује и документује сценарио игре.

- вођена игра, где васпитачи иницирају, учествују и усмеравају игру при чему се договарају са децом. Улога васпитача у вођеној игри је да подстиче адекватно коришћење опреме и средстава, покаже покрете у игри, демонстрира игре са правилима, нуди концепт игре, води дијалог са децом у игри.

3. Планиране ситуације учења су ситуације које покрећу деца са намером да нешто истраже, открију или представе. Деца се ту циљано баве оним што их посебно интересује у оквиру тема или пројеката које су подстакнуте неким њиховим доживљајем или искуством и ту своју почетну иницијативу удружују у заједнички фокус пажње и заједничког учења. Такав приступ омогућава деци различите начине истраживања укључивање деце кроз различите начине учешћа, различите начине интеракције међу децом и интеракције са одраслима и материјалним ресурсима из непосредног окружења. Улога васпитача у тим ситуацијама је да препознаје иницијативе деце, бележи њихове исказе у циљу развијања програма (тема / пројеката), организује ситуације које ће артикулисати покренуту проблематику кроз уношење и употребу неструктурираног и полуструктурираног материјала, омогућава деци да се баве оним што за њих има смисла (обезбеђује различите изворе учења, организује посете институцијама и природним местима за учење, обезбеђује доласке стручњака из локалне заједнице, подстиче децу да говоре и тумаче своје мисли), и подстиче различите начине изражавања (визуелно изражавање, грађење у простору, покрет и плес, изражавање гласом-певање, звук, музика, причање, и драматизација).

Да би се реализовао овај програмски концепт обезбеђен је флексибилан ритам рада и дефинисани обрасци односа по којима Установа функционише (организациона структура простора и времена, однос броја одраслих према броју уписане деце, и сл) као и стално критичко преиспитивање праксе кроз континуирану рефлексiju и хоризонталну размену.

Принципи развијања реалног програма

Реални програм настаје и гради се у реалном контексту васпитно-образовне праксе кроз заједничко учешће свих учесника, обликује културом вртића, породице и локалне

заједнице и ширег друштвеног контекста и планским и промишљеним деловањем васпитача заснованим на концепцији Основа програма. Васпитно-образовни програм се гради кроз заједничко учешће деце и одраслих као аутентичних људских односа и заједништва у ситуацијама, догађајима, и активностима који за њих имају смисла. Програм је процес заједничког учења деце и одраслих кроз који деца и одрасли заједнички конструишу знања и разумевања себе и света.

У развијању реалног програма васпитач руководи принципима, који су дати у Основама програма, а то су:

- Принцип усмерености на односе
- Принци животности
- Принцип интегрисаности
- Принцип аутентичности
- Принцип ангажованости
- Принцип партнерства

Полазећи од принципа датих у Годинама узлета у развијању реалног програма фокус је на стварању подржавајућег социјалног и физичког окружења којом се обезбеђује сигурност, континуитет, учешће деце и укљученост васпитача и којим се негују односи уважавања, сарадње, одговорности и заједништва. Реалним програмом се стварају прилике за заједничко учење кроз заједништво деце и одраслих, вршњачке заједнице, породице и локалне заједнице. Заједничко учење се остварује кроз активности које су деци смислене јер проистичу из искустава, аутентичних интересовања и односа, потреба и иницијатива, проблема и питања, догађаја и збивања у групи и заједници. Реалним програмом се пружају прилике за учење и стицање искуства кроз делање и односе у складу са развојним, културним, социјалним и другим специфичностима, са јаким странама и потенцијалима сваког детета и њихових породица. Посебно се узимају у обзир портебе за подршком деци са сметњама у развоју и инвалидитетом и деци из других осетљивих друштвених група. У реалном програму стварају се услови за индивидуализовани приступ сваком детету уз истовремену подршку укључивању сваког детета у вршњачку заједницу и заједничке активности. Ситуацијама и активностима реалног програма се подржава учење детета кроз властиту активност, ангажованост детета, иницијатива и избор деце, различити начини бављења појединим питањима,

проблемима и садржајима, стваралачка прерада искустава и креативно изражавање властитих идеја, доживљаја, мишљења и сазнања, у којима васпитач учествује заједно са децом. У развијању реалног програма уважавају се мишљења, идеје, иницијативе и одлуке деце и породице, а развијање програма се одвија уз укљученост породица и повезивање са локалном заједницом. Васпитач и медицинска сестра-васпитач у свом раду користе интегрисани приступ учењу и планирању који подржавају грађење средине за учење кроз пројекте које развијају деца, васпитачи и родитељи. Пројектни приступ је метод рада у којем се учење остварује путем истраживања и радом на теми коју су изабрали и коју воде деца заједно са васпитачима. У раду са децом централно место заузима учење кроз игру, развијање критичког мишљења и уважавање интересовања деце.

Планирање

Планирање је стваралачки процес, подједнако изазован и за децу и за васпитача, кроз који заједнички откривају, играју се и креирају. Интегрисаним приступом, васпитач омогућава деци да уче кроз јединство оног што доживљавају, промишљају и онога што раде. Планирање у интегрисаном приступу може бити тематско или пројектно. Идеја за тему/пројекат може да проистиче из свакодневних искустава које деле деца и одрасли, из игре деце, из проблематике која заокупља децу и интересује их, из уочених потреба и упитаности деце и васпитача, из различитих догађаја у дечјем вртићу и у локалном окружењу. Пројекат је вођен питањем, идејом и/или намером за продубљеним истраживањем проблематике која је деци смислена и изазовна за истраживање и кроз коју они креирају аутентична решења. Васпитач у планирању пројекта је усмерен на планирање подршке процесу учења засноване на принципима развијања реалног програма.

Након оквирног одређења теме или почетне идеје за пројект, васпитач

- истражује различите изворе из области сазнања, културе и различитих делатности;
- проналази идеје и промишља чиме би све могли почетно да се баве и истражују у оквиру теме/пројекта ослањајући се на професионална знања о узрасним карактеристикама и познавање деце у групи; шта је потребно припремити од опреме и материјала који ће подстаћи децу да испробавају своје идеје.

Васпитач планира тему/пројекат увек само неколико корака унапред и циклично наставља да планира тако што:

- планира опремање простора различитим средствима и материјалима који су инспиративни и провокативни деци за истраживање у оквиру теме/пројекта (уметнички предмети, различити штампани материјали, справе, апарати, полуструктурирани и неструктурирани материјали...);
- на основу идеје за неку активност, планира начин организовања те активности који је у складу са принципима развијања програма;
- на основу садржаја који проистичу и везани су за тему или пројекат, васпитач планира организацију активности и начине свог учешћа у активности (начине подупирања, моделовања, проширивања). Садржаји су у функцији истраживања у оквиру теме/пројекта, а нису готова знања која деца треба да усвоје;
- планира ресурсе који су потребни, који се могу набавити, направити или позајмити;
- планира могуће начине укључивања родитеља, деце из других група и појединаца из локалне заједнице;
- планира места у локалној заједници у којима могу да проширују искуства везана за тему/пројекат (институције, организације, отворени простори, појединци).

Тема или пројекат могу да трају од неколико дана до неколико месеци, зависно од правца развоја и надограђивања идеја, предлога и интересовања деце, од разноликости подстицаја и идеја које уноси васпитач и други који су укључени у тему/пројекат.

Васпитач се у развијању програма стално усклађује са децом тако што прави пројекцију могућности за различите доживљаје и учење деце као предлог који ревидира и допуњује. Због динамичног и флексибилног приступа планирању, план не може бити направљен унапред за дужи временски период. Он се дограђује и „израња” током започетог истраживања деце и одраслих (васпитача, родитеља и других одраслих у вртићу и из локалне заједнице) на основу:

- иницијативе и предлога деце;
- консултовања са децом;
- предлога и идеја различитих учесника;
- увида васпитача о учешћу деце у активностима;

- промишљања васпитача зашто је важно да се деца баве одређеним активностима, како то повезати са њиховим животним контекстом, ранијим доживљајима, искуствима и сазнањима.

Документовање

Сврха документовања је потупније разумевање дететовог развоја и учења и на основу тога пружање сталне подршке добробити детета, и континуирано заједничко грађење квалитета програма предшколског васпитања и образовања. Документовање се фокусира на идентификовање, прикупљање и описивање процеса учења. Пажљиво документовање и праћење може унапредити васпитачево разумевање дечјег развоја, помоћи у разумевању деце конкретне васпитне групе и ојачати способност васпитача у развијању програма. Документовање омогућава видљивост програма и учења и развоја деце. Деца документују своје идеје и продукте настале током истраживања у пројекту кроз прављење постера, паноа, дигиталних презентација, албума, књига са цртежима или фотографијама догађаја, збирки шема, мапа, скица. Васпитач са децом документује њихово трагање за одговорима на питања, решења, заједничко учење са вршњацима, затим прати и истражује на које ће начине пружити деци могућности за стицање знања, и документује њихово учешће у развијању програма.

Васпитач у сарадњи са учесницима у програму документује ситуације које они виде као важне, чиме обезбеђује вишеперспективност у развијању програма, боље разумевање и ослањање на идеје и интересовања деце и уважавање деце, и кроз стално повезивање дечјих искустава и сазнања као и поступака и увида васпитача обезбеди континуитет у развијању програма.

Путем документације може се видети однос према детету и процес учења у заједници учења. На тај начин документовање постаје процес визуализације праве реалности – социјална конструкција васпитача и деце и вредан документ о дечјем размишљању, говору и делању.

2. Понуда програма и услуга

Нега и васпитање деце узраста до три године

Са децом овог узраста раде васпитачи и медицинске сестре-васпитачи. На јасленом узрасту нега деце је неодвојива од процеса васпитања и бриге о детету. Њоме се одржава хигијена деце и задовољавају потребе за сном, исхраном, боравком на свежем ваздуху, а интеракцијом у процесу неге доприноси се социјализацији и општем развоју детета. Распоред дневних активности прилагођава се узрастним карактеристикама и индивидуалним потребама деце. Такође, уважавају се индивидуалне разлике међу децом у погледу здравствено-хигијенских навика, потреба за храном и сном.

Период раног детињства заузима сасвим посебно место у развоју и животу сваког појединца, и у њему се испољава дејство наслеђа и дејство особених физичких, социјалних и културних услова у којима дете почиње живот. То је период осетљивости, пријемчивости, али и период рањивости. Услови развоја и начин васпитања деце у раном узрасту имају велике непосредне и извесне дугорочне последице – било да је реч о негативним или позитивним последицама развоја. Зато је у васпитном раду на овом узрасту неопходно поштовати основне законитости психичког развоја:

- * тесна повезаност између физичког и психичког развоја
- * јединство васпитања и неге
- * пластичност, тј. пријемчивост за утиске из околине, посебно за оне које дете прима из социјалне средине
- * непроменљивост редоследа појављивања одређених облика понашања
- * постојање развојних фаза у којима је понашање деце одређено правилима која важе за ту развојну фазу
- * уважавање особености развојне фазе у којој се дете налази
- * поштовање индивидуалних разлика међу децом
- * третирање детета као активног учесника сопственог развоја

Васпитање деце раног узраста омогућено је стварањем повољне васпитне средине у којој ће дете стицати искуства по свом сопственом програму, која ће га полако, уз организоване

васпитне поступке, упућивати у сазнавање и откривање себе и своје олокине, али и коју ће дете моћи мењати сходно својим могућностима.

Васпитач и медицинска сестра-васпитач у јаслама посебно има у виду да се иницијатива деце овог ураста подржава пре свега грађењем блиских односа са децом кроз физички контакт и присном вербалном и фацијалном експерсијом као и обезбеђивањем флексибилних рутина које су усклађене са ритмом живљења деце и индивидуално посвећеном пажњом детету приликом рутина, нпр. приликом пресвлачења бебе. Васпитач и медицинска сестра-васпитач у јаслама организује физичку средину као предвидљиву и сигурну за дете, која истовремено нуди различите могућности за истраживање и кретање, за честу промену активности и интеракцију деце. Васпитач и медицинска сестра-васпитач подстиче и охрабрује децу од најранијих узраста на истраживачко понашање уношењем нових предмета, неструктурираних и изазовних материјала. Игра се са децом, својим невербалним и вербалним порукама подстиче радозналост деце и њихово активно истраживање, ослањајући се на то да деца уче целим својим телом и фокусирају се на „овде” и „сада”. Васпитач и медицинска сестра-васпитач у јаслама планира више могућности за различите активности деце које се одвијају истовремено и које деца бирају, и планира довољно времена за рутине кроз које помаже деци да се осећају сигурно, да развијају самосталност и блискост са васпитачем и другом децом.

Најчешће просторне целине у јасленим васпитним групама:

- Сензорна просторна целина
- Кинестетичка просторна целина
- Просторна целина за визуелне уметности
- Просторна целина за симболичку игру
- Просторна целина за скривање и осамљивање.

Сваку просторну целину васпитач и медицинска сестра-васпитач мења и допуњује уношењем различитих средстава и материјала са намером да прошири игру и истраживање деце.

Васпитно-образовни рад са децом од три године до поласка у школу

Општи циљеви васпитно- образовног рада са децом предшколског узраста су следећи:

- Да сва деца предшколског узраста кроз подршку њиховој добробити имају једнаке могућности за учење и развој.
- Да учешћем у програмима деца имају прилике и могућности да буду срећна, да се осећају задовољно, остварено и прихваћено, да граде односе поверења и уважавања, блискост и пријатељства.
- Да деца развијају диспозиције за целоживотно учење као што су отвореност, радозналост, отпорност, рефлексивност, истрајност, поверење у себе као способног ученика и позитивни лични и социјални идентитет чиме се постављају темељи развијања образовних компетенција.
- Да деца учешћем у програмима имају прилике да упознају истражују и преиспитују различита подручја људског сазнања и делања, различите продукте култура, и начине грађења и изражавања значења.
- Да породице имају могућности и прилике да бирају, активно учествују у васпитању и образовању своје деце на јавном плану. Да освесте своје потребе и капацитете и родитељске компетенције.
- Да васпитачи, медицинске сестре – васпитачи, стручни сарадници и сарадници, стручњаци из различитих области и други практичари имају прилику да испоље своју аутономију, креативност и професионалност, као и проактивно заступање интереса деце и породица.
- Да дечји вртић и друго окружење у локалној заједници (школа, центри културе, спорта и рекреације, отворени простори, и друге институције локалне средине) постану простори заједничког учешћа деце и одраслих у учењу и грађењу смисла кроз дијалог и узајамну подршку.
- Да се васпитачи, стручни сарадници и стручњаци других профила, истраживачи, носиоци образовне политике и сви који се баве предшколским васпитањем и образовањем повезују у истраживачку заједницу која кроз истраживања и узајамну подршку гради квалитет предшколског васпитања и образовања.

Предшколско васпитање и образовање је саставни део система образовања и васпитања у Србији. Законом о основама система образовања и васпитања дефинише се седам кључних образовних компетенција за целоживотно учење у складу са документима међународне

образовне политике. Предшколско васпитање и образовање остварује основ развоја ових компетенција:

- **Комуникација на матерњем језику** - Ова компетенција се развија кроз прилике за богаћење речника и коришћење различитих функција језика; кроз подршку детету за правилно, изражајно и креативно усмено изражавање и језичко стваралаштво; подстицањем различитих начина графичког и других начина симболичког репрезентовања и стварањем прилика за њихову практичну употребу у игри као и развијањем свести о њиховој важности и корисности; развијање свести о важности језика у међуљудским односима и коришћењу језика на позитиван и друштвено одговоран начин. Рана писменост се развија у подстицајном језичком окружењу кроз активности у којима различити начини симболичког бележења и писана комуникација имају сврху у самој активности, а не кроз издвојено подучавање деце читању и писању.
- **Комуникација на другом језику** - На предшколском узрасту се развија основа за учење других/страних језика кроз развој матерњег језика и развијањем свести и знања о различитим културама и језицима као и функцији језика у комуникацији међу људима и културама. Уколико се на предшколском узрасту уводи други језик, учење подразумева ситуационо усвајање језика, тако што је страни језик уткан у ситуације и активности кроз које га дете упознаје и смислено употребљава, а не кроз издвојено подучавање посебно обликованим методичким поступцима.
- **Математичке, научне и технолошке компетенције** - Математичке, научне и технолошке компетенције се развијају кроз богата сензорна искуства и практичну манипулацију; подстицањем развоја и примене логичко-математичког мишљења у сагледавању и разумевању појава и односа и решавању проблема; подршком истраживањима, упитаности, откривањима и закључивању о природним и физичким појавама, у различитим ситуацијама игре и активностима у оквиру теме/пројекта и животно-практичним ситуацијама; применом сазнања у решавању практично животних потреба и проблема. Васпитач обликује своје учешће у заједничком истраживању кроз различите поступке подршке и поступке проширивања, а не вербалним подучавањем.
- **Дигиталне компетенције** - Дигитална компетенција се развија кроз смислено коришћење дигиталних технологија као оруђа којима се деци омогућава: долажење до информација;

изражавање и представљање у функцији игре и истраживања; документовање различитих активности. Дигитална компетенција подразумева и развој адекватног односа и културу употребе дигиталних технологија.

- Учење учења - Ова компетенција се развија подршком деци да освешћују процес властитог учења; кроз подршку развоју перцептивних способности и метакогнитивних способности промишљања, преиспитивања, планирања и саморегулација учења које је смислено повезано са игром, активношћу и ситуацијом у којој дете учествује и кроз укључивање деце у развијање програма.

- Друштвене и грађанске компетенције - Ове компетенције се остварују развијањем заједништва деце и одраслих и вршњачке заједнице: неговањем односа припадања, уважавања и прихватања; неговањем односа уважавања различитости и бриге о другима; развијањем групног идентитета; учешћем у игри, активностима, различитим друштвеним групама и ситуацијама које захтевају договарање, сарадњу, усаглашавање, међусобну подршку и дају прилику за властити допринос заједници у коју су укључена; укључивањем и/или покретањем догађаја, акција и пројеката у локалној заједници.

- Иницијатива и предузетништво - Ова компетенција се остварује кроз подршку отвореној игри деце, развијање пројеката са децом и укључивањем деце у различите ситуације и активности којима се подржава њихова иницијатива, оригинални приступи у решавању различитих проблема и које пружају разноврсне могућности деци да своје замисли преиспитују, испробавају и процењују, као и могућности стваралачке прераде искуства и креативног изражавања властитих идеја, доживљаја, мишљења и сазнања.

- Културолошка свест и изражавање - Ова компетенција се подржава култивисањем дечје игре; развијањем културног, националног и идентитета „становника планете”; приближавањем деци културног наслеђа заједнице и човечанства, подстицањем стваралачког изражавања идеја, искустава и емоција деце кроз различита уметничка подручја (визуелна уметност, драма, музика, покрет и плес, књижевност); опремање простора којим се подстиче зачудност и естетски доживљај; подстицање деце на различите начине стваралачке прераде својих доживљаја и искустава кроз различите медије.

Припремни предшколски програм

Припремни предшколски програм је установљен Законом о Основама система образовања и васпитања, и Законом о предшколском васпитању, као део предшколског програма који се остварује с децом у години пред полазак у школу. Циљ предшколског програма је да се обезбеде услови и подстицаји за развој потенцијала сваког детета. Зато је и циљ реализације и спровођења овог програма што већи обухват деце предшколског узраста припремом за школу. Укључивање све деце у припремне предшколске групе има компензаторску функцију јер се на тај начин свој деци обезбеђују услови за проширивање и сређивање социјалног и сазнајног искуства чиме се ублажавају социо-културне разлике и обезбеђује донекле подједнак старт за полазак у школу. Родитељ или старатељ чије дете није обухваћено васпитно образовним радом у предшколској установи, дужан је да упише дете старости од пет и по до шест и по година у предшколску установу ради похађања припремног предшколског програма.

Специфични задаци васпитно-образовног рада у припремним групама су:

1. *Подстицање осамостаљивања* – развој способности детета да се брине о себи, да се сналази у социјалном окружењу и изграђује радне навике, да истражује, решава проблеме, ствара, иницира и доноси одлуке, и да развија способност изражавања и самоизражавања. У складу с тим, васпитач ствара и користи ситуације у којима ће дете осећати сигурно и у којима ће имати бројне могућности за самостално обављање активности.
2. *Јачање социо-емоционалне компетенције* – развој позитивне дечје слике о себи као основе самопоуздања, социјалних сазнања и вештина. У том правцу, васпитач деци омогућава да исказују своја осећања, препознају и адекватно реагују на осећања других, развијају самоконтролу и емпатију.
3. *Подршка сазнајном развоју* – подршка развоју мишљења, говора, памћења, опажања и маште. Васпитач ће омогућити детету да истражује, уочава нове везе, да тражи начине како да реши проблем или испита неку своју претпоставку, и неговаће радост открића код детета.

4. *Неговање мотива радозналости* – подстицање потребе за сазнавањем и проширивањем искустава. Приређивањем подстицајне и богате средине, васпитачи негују и развијају природну дечју радозналост.
5. *Поштовање индивидуалности и подстицање креативности* – уважавање и поштовање личности детета, његове потребе, темпо развоја, стил учења, својствен начин доживљавања и изражавања. Сходно томе, васпитачи пружају деци прилику да кроз игру и разне активности (драма, музика, цртање, говор и сл.) изражавају своје стваралачке потенцијале.
6. *Подршка физичком развоју* – подстицање природног раста и развоја, сензомоторне координације, задовољавање дечје потребе за кретањем и моторном активношћу. Васпитачи ће пажљивим избором активности допринети оптимизацији физичког развоја.

Програм представља допуну породичном васпитању, отворен је за потребе детета и породице, полази од права родитеља да активно учествују у подизању и васпитању свога детета, чиме се унапређује васпитна компетенција породице. Остваривање припремног предшколског програма доприноси програмском и организационом повезивању предшколског и школског васпитања и образовања као претпоставке остваривања континуитета у васпитању и образовању деце. Циљ васпитно-образовног рада у припремним групама је да доприноси целовитом развоју детета стварањем услова и подстицаја који ће омогућити да свако дете развија све своје способности и особине личности, проширује своја искуства, изграђује сазнања о себи, другим људима и свету око себе, као основе за стицање нових облика учења и сазнања.

За децу предшколског узраста је веома важна могућност интеракције са вршњацима, млађом и старијом децом, учествовање у заједничким активностима и развијање пријатељстава. Вршњаци су извор подршке и изазова и кроз сарадњу дете научи да интегрише припадништво вршњачкој групи (да следи, прихвата, сарађује, усаглашава се, поштује правила) са другим аспектима вршњачких односа, као што су такмичење, преузимање вођства и разрешавање конфликта. Односи са вршњацима су кључна компонента адаптације у детињству јер се кроз њих развијају капацитети саморегулације и блискост и разумевање других.

Васпитач подржава развијање вршњачке заједнице

1. Организационо

- обезбеђујући простор, време и материјале за активности детета са пријатељима
- стварањем услова за активности у пару и малим групама
- подржавањем социјалне и симболичке игре деце.

2. Промовисањем позитивних интеракција

- уважавањем и истицањем вредности пријатељства и неговањем пријатељстава међу децом
- моделовањем пожељног социјалног понашања као што је слушање другог, чекање на ред, дељење, манирима пристојности као што су тражење дозволе и захваљивање
- подстицањем деце да помажу једни другима током активности, игре и у животним ситуацијама
- подршком дељењу знања и умења међу децом кроз заједничко учешће у активностима
- уважавањем различитости и подршком деци да разумеју и уважавају различитости
- истицањем вредности кооперативне игре.

3. Развијањем групног идентитета

- неговањем групних ритуала
- обликовањем заједно са децом групног идентитета кроз име, знак, речник и друге симболе групног идентитета
- формулисањем заједно са децом правила групе.

4. Кроз дијалог - покретањем разговора о животу групе, о различитости, родним и другим стереотипима и предрасудама, о осећањима у групи, о дечјим стрепњама и проблемима, о негативним понашањима, њиховим узроцима и последицама.

3. Физичко окружење као димензије програма

Физичко окружење, тј. просторно - временска организација на директан начин обликује положај детета у програму. Односи који проистичу из физичког окружења и којима се истовремено обликује физичко окружење чине непосредну средину за учење.

Простор није нешто дато по себи, независно од програма, већ обрнуто, он на најдиректнији и најконкретнији начин одражава концепцију програма и мора бити у складу са концепцијом Основа програма. Због тога васпитач нарочиту пажњу посвећује простору, његовом сталном реструктурирању, развијању, обогаћивању и осмишљавању.

Временска организација се односи на начин структурирања редоследа и трајања различитих ситуација и активности. Деци су потребне предвидљиве секвенце у дневном распореду и, истовремено, флексибилност временске организације.

Просторно-временска организација се не подређује свакодневним рутинама (обедовање и одмор) већ обрнуто, просторно-временска решења за рутине се прилагођавају и интегришу у програмску концепцију.

Физичко окружење треба да подржава

➤ Сарадњу и позитивну међузависност

1. Простор и време су организовани тако да пружају могућности деци да раде заједно и сарађују.
2. Простор и материјали омогућавају и подстичу различите облике груписања деце и заједничког учешћа у ситуацијама делања.

➤ Уважавање посвећености у активности и иницијатива

1. Простор је организован тако да пружа могућност детету да се осами и да деца не буду ометана док се баве неком активношћу.
2. Материјали су груписани и лако приступачни, чиме се деца подстичу да буду независна и праве изборе.
3. Деца могу да реорганизују и уређују простор и материјале.

➤ Истраживање, експериментисање и стваралаштво

1. Физички простор је предвидљив, безбедан и прегледан али динамичан и богат подстицајима који позивају на истраживање.
2. Постоји мноштво неструктурираног и полуструктурираног материјала, различити ликовни материјали, реквизити, који могу да се користе на различите начине и који омогућавају различите начине изражавања.

3. Постоје различити сензорни материјали и материјали којима се подржавају сензорне активности и практична манипулација.
4. Простор је опремљен тако да је изазован и да при томе доприноси да деца прошире своја размишљања, умења и доживљаје у оквиру оног чиме се баве.
5. Постоји много правих, реалних и аутентичних предмета и материјала који одражавају реални живот деце, породице и васпитача;
6. Постоје материјали и производи којима се подржава развој ране писмености (штампани материјали, плакати, књиге и сликовнице, мапе, шеме, различите врсте прављених календара и скала, графички симболи...).
7. Изложени материјали у соби и на зидовима одражавају процес активности које се одвијају у групи.

➤ Различитост

1. Удобан и функционалан намештај за децу и одрасле.
2. Простор је приступачан свој деци.
3. Материјали пружају могућности да се ствари раде на различите начине. Декорације, материјали и средства илуструју и одговарају разним врстама различитости и оспоравају предрасуде и стереотипе.

➤ Припадност и персонализованост

1. Простор је персонализован и одражава особености и живот групе и поједине деце.
2. Простор одражава живот и културу заједнице и дечја животна искустава;
3. Простор рефлектује заједничке идеје и вредности.
4. У простору су видљиви производи и континуитет активности деце и других учесника.

➤ Телесни, сензорни и естетски осећај и зачудност

1. Простор пружа могућности за различита сензорна искуства и активности – истраживање текстура, мириса, звукова, тонова, мелодија, покрета.
2. Простор пружа могућности за различите начине кретања, коришћења свог тела и истраживање телом.
3. Начином уређења предмета и материјала подржава се естетски доживљај.

4. Постоје елементи природе: неструктурирани природни материјали, плодови, саднице, семена....

5. Постоји лепота, склад и маштовити и тајанствени простори.

Простор дечјег вртића обухвата просторе радних соба, заједничке просторе унутар вртића (ходнике и холове, сале, трпезарије) и спољашње просторе – терасе, атријуме, двориште вртића. Сви ови простори се користе за различите активности, игру и истраживање. Простор целог вртића омогућава сусретање и заједничко учешће деце различитих узраста и одраслих, и организован је тако, да омогући:

- Осећање сигурности и предвидивости
- Подешеност специфичностима групе
- Осећање пријатности и опуштености
- Осећање припадности и уважености
- Сарадњу, комуникацију и размену
- Посвећеност сопственој активности, осамљивање
- Сензорна искуства и доживљаје, истраживање, експериментисање
- Истраживање на различите начине, стваралаштво
- Естетски доживљај и зачудност
- Учесће и ангажовање деце на различите начине, прављење избора, независност
- Проширивање доживљаја, размишљања, умења у оквиру онога чиме се деца баве
- Видљивост процеса учења, идеја и продуката деце, видљивост континуитета активности.

Такав простор је

- Опремљен функционалним, удобним и флексибилним намештајем за децу и одрасле.
- Структурисан тако да у њему постоје различите просторне целине које имају своју намену.
- Повезан и интегрисан, различити делови простора и просторне целине су међусобно повезани, простор се користи интегрисано.
- Безбедан и предвидљив тако да се деца и одрасли у њему осећају сигурно и знају где се шта у простору налази.

- Променљив и динамичан, деца и одрасли могу да реорганизују и уређују, подешавају актуелним догађањима и активностима.
- Подстицајан, у њему деца и одрасли проналазе различите подстицаје за своје смислено ангажовање, приређене просторне целине их позивају на одређену врсту истраживања и различите начина изражавања.

Простор у радној соби структуриран је на различите просторне целине помоћу ниских полица и преграда, прозирних завеса од различитих материјала, паноа и шатри. Не морају све собе да имају исте просторне целине, нити су све целине у једној соби сталне. Колико ће и каквих бити просторних целина зависи од узраста деце, од конкретног простора у датом вртићу, од афинитета и интересовања деце и васпитача као и од пројекта/теме у коју су укључени.

Најчешће просторне целине:

- Литерарна просторна целина (књиге и други писани материјали, рана писменост, опуштање)
- Просторна целина за конструисање
- Просторна целина за визуелне уметности
- Просторна целина за симболичку игру („породични простор“ и игре улога)
- Просторна целина за осамљивање и скривање
- Просторна целина за звук и покрет
- Радионица
- Простор истраживања светлости и сенки
- Сензорна просторна целина
- Позорница и друге просторне пригодне целине према потребама теме/ пројекта.

III ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ

1. Партнерство са породицом

Породица је примарни и најважнији васпитач деце. Деца су лично и интимно повезана са својом породицом и породица их најбоље познаје. Дечје најраније учење и развој се одвија у породици и кроз овај породични контекст се гради основ учења и развоја детета у свим другим контекстима. Породица је од дететовог рођења укључена у развој и учење детета и треба подржавати и ојачавати породицу у тој функцији. Сваки родитељ у основи жели добро свом детету, само је неким од њих у томе потребна већа подршка. Предшколски програм може употпунити дечја породична искуства одрастања и учења ако се развија кроз партнерске односе са породицом.

Дечји вртић је место које емитује добродошлицу породици и уважавање породице јасним просторном организационим показатељима. Васпитачи свакодневно сарађују са родитељима на различитим основама и уважавају различитости породица и пруже различите начине укључивања и прилагођавања потребама и могућностима родитеља. Сараднички и партнерски односи породице и васпитача су веома значајни и доприносе добробити детета. Сарадња са породицом и партиципација породице у живот и рад установе, може да се планира на нивоу васпитне групе, вртића и читаве установе. Тако и сами васпитачи могу да планирају свој рад конкретно индивидуално за свако дете тако и на нивоу своје групе, вртића или као део тима установе.

Партнерство са породицом се гради кроз:

- узајамно поверење и поштовање
- познавање, емпатију, осетљивост и уважавање перспективе друге стране
- сталну отворену комуникацију и дијалог
- узајамно препознавање и уважавање јединственог доприноса и снага сваке стране
- заједничко доношење одлука и спремност на компромисе и промене
- идентификовање препреке за учешће породице и развијање различитих облике сарадње који одговарају и подржавају различите породице и њихово учешће.

Партнерство са породицом се гради и одвија плански и систематски са јасно формулисаним задацима и утврђеном динамиком њиховог остваривања, уважавајући и потребе које се укажу спонтано као и иницијатива које крећу од васпитача тако и од родитеља. У оквиру програма сарадње са породицом се развијају различити облици сарадње у складу са потребама и породице и програма, а критеријуми за планирање и реализацију појединих облика заснивају се на партнерском односу. Установа уважава различитости породица и пружа различите начине укључивања и прилагођавања потребама и могућностима родитеља.

Облици двосмерне комуникације са породицом:

- ▣ Групни родитељски састанци
- ▣ Индивидуална сарадња васпитача и родитеља, узајамно информисање васпитача и родитеља кроз успутне и планиране разговоре на предлог васпитача или родитеља
- ▣ Пано и огласне табле за родитеље
- ▣ Онлајн комуникација путем телефонских позива, онлајн васпитних група, смс-а, друштвене мреже, путем мејлова
- ▣ Индиректни контакти са родитељима
- ▣ Укључивање и учествовање родитеља у развоју и унапређењу програма, пројекта
- ▣ Прослава пројекта
- ▣ Приредбе и друге свечаности за родитеље.
- ▣ Учешће родитеља у заједничким активностима улепшавања и уређивања ентеријера вртића и дворишта вртића.
- ▣ Учешће родитеља у сакупљачким активностима
- ▣ Родитељи се лично позивају на учешће у појединим активностима и имају помоћ и подршку васпитача или других родитеља за такво учешће.
- ▣ Родитељи се на састанцима упознају и воде дијалог са васпитачима о активностима деце и програмским активностима.
- ▣ Посете на позив родитеља целе васпитне групе (салаш, берба, кућни љубимци, и др)
- ▣ Учешће родитеља у одлучивању и вредновању учествовањем у раду Управног одбора и Савета родитеља на нивоу Установе.

- Комисије у које су укључени родитељи: Стручни актив за развојно планирање, Стручни тим за инклузивно образовање, пружање додатне подршке детету.

Програми стручне подршке породици

Програми стручне подршке породици организују се на нивоу објекта или појединих васпитних група.

У реализацији овог програма учествују васпитачи, стручни сарадници установе, медицинске сестре-васпитачи, медицинске сестре на превентивној заштити, и повремено се ангажују стручњаци са стране: психолог, педијатар, логопед, дечји стоматолог, психолог основне школе, социјални радник и др.

Циљ ових програма је јачање родитељских компетенција, едуковање родитеља у развијању вештина кооперативне комуникације, развијање вештина и знања којима ће подржати оснаживање менталног здравља своје деце, као и размена искустава, ставова и дилема које прате родитељство.

2. Повезаност са локалном заједницом

Локална заједница директно, а преко породице индиректно, обликује услове и начине одрастања детета. За дете је локална заједница пре свега његово непосредно окружење – породица, суседство, родбински систем, вртић и друге установе и институције које оно посећује и у њих се укључује, попут дома здравља, продавнице, отворених простора (парк, игралиште, двориште), играонице, библиотеке, позоришта за децу. Још пре него што овлада ходом и говором, дете је заинтересовано за различите врсте доживљаја и искустава која му пружају нова окружења. Тиме оно развија нова знања, осећање припадништва и заједничког социјалног учешћа, као и властите вредности и идентитет.

План сарадње са друштвеном средином обилује мноштвом разноврсних активности. Ово подручје посебно постаје значајно и актуелно применом нових Основа програм где заједница представља једног од главних актера живота, учења и развоја предшколског детета. Установа, односно васпитачи у зависности од приоритета и пројектних тема које истражују планирају сарадњу и контакте са локалним установама, институцијама, важним местима, предузећима и појединцима:

- ▣ Културно-образовним центром „Турзо Лајош“, а у склопу ове институције са:
 - Дечјом библиотеком,
 - Градским музејом,
 - Домом културе и
 - Домом стваралаштва
- ▣ Музичком школом „Стеван Мокрањац“ у Сенти
- ▣ Општинском организацијом Црвеног крста
- ▣ Спортским савезом општине Сента и спортским клубовима и удружењима у Сенти
- ▣ Општинским савезом ватрогасаца у Сенти
- ▣ Месним заједницама
- ▣ Дечјим позориштима и луткарским позориштима из шире друштвене заједнице.

У циљу богаћења дечјег социјалног искуства, планирају се посете галерији, пијаци, пошти и другим градским службама, а такође предвиђене су и позоришне представе, гостовања књижевника, музичара, песника, спортиста. Отвореност дечјег вртића према заједници подразумева и долазак у госте деци књижевника, музичара, глумаца, песника, сликара, спортиста, представника разних професија, занимљивих личности и др.

3. Рад са децом и породицама из осетљивих група

У Установи се поштују права и потребе деце и породице, уважавају се права све деце на образовање кроз инклузивну праксу којом се уважава родна, културна, здравствена и свака друга различитост. Приоритетни задаци на инклузији деце из осетљивих група и деце са посебним потребама, сметњама у развоју и потешкоћама у учењу остварују се у редовним васпитним групама применом индивидуализованих васпитно-образовних поступака и индивидуалних образовних планова.

Педагошким радом дајемо допринос остваривању следећих задатака инклузије:

- * социјализација деце која подразумева прихватање сваког детета без обзира на његове посебности;
- * развијање очуваних способности и преосталих могућности у појединим подручјима индивидуалног развоја;
- * емоционално развијање детета;

- * оспособљавање за самостално обављање основних животних потреба;
- * едуковањем стручног кадра о инклузији и начину рада кроз инклузију, неговање инклузивне праксе у Установи;
- * развијање различитих програма и облика сарадње на основу утврђених потреба деце и породице и могућности локалне заједнице или постојећих ресурса,
- * установа регресира путне трошкове деци која живе изван територије насеља у којој се објекат децјег вртића налази и путују до вртића.

Инклузивно образовање

Програм инклузивног образовања у Установи има за циљ, да у складу са законским и другим прописима унапреди рад са децом са сметњама у развоју, инвалидном децом, децом из маргинализованих и осетљивих друштвених група, децом са изузетним способностима, и да уз уважавање њихове васпитне и образовне потребе обезбеди им једнако право на образовање и доступност васпитања и образовања, без дискриминације и издвајања деце.

Установа има стручни тим за инклузивно образовање. Стручни тим за инклузивно образовање

- процењује предлог и доноси одлуку о изради индивидуалног образовног плана,
- формира тим који ће израдити индивидуални образовни план за одређено дете,
- васпитачима пружа помоћ у проналажењу и препознавању деце за коју се претпоставља да им је потребна посебна подршка,
- одређује прикупљање потребне податке о детету,
- одобрава израђени индивидуални васпитно-образовни план и шаље педагошком колегијуму на коначно усвајање,
- прати и евалуише индивидуални образовни план,
- пружа подршку васпитачима у планирању и реализацији васпитно-образовног рада са децом која имају тешкоћа у развоју,
- пружа подршку родитељима деце са тешкоћама у развоју, информише родитеље о могућностима, услугама које пружају институције и удружења у општини Сента и региону и пружа им помоћ у успостављању контакта.

У Установи се води посебна брига о укључивању ромске деце у институционално предшколско васпитање и образовање. Спечифични циљ унапређења предшколског васпитања и образовања ромске деце је обезбеђивање континуитета у процесу предшколског васпитања и образовања, и виши степен припреме деце за школовање кроз предшколски програм. Васпитно-образовни рад са ромском децом реализује се у редовним васпитним групама применом адекватних васпитно-образовних поступака и метода. У овом процесу посебну помоћ и подршку пружи педагошка асистенткиња за ромску децу.

Локална самоуправа као оснивач пружа подршку, помаже породицама и деци из осетљивих група који су корисници услуга наше Установе и у том циљу предузима следеће кораке:

- Документе потребних за упис у предшколску установу локална самоуправа издаје родитељима бесплатно.
- Породице чија су деца корисници новчане социјалне помоћи, деца без родитељског старања и треће и четврто дете по редоследу рођења у породици која похађају нашу Установу ослобођена су плаћања трошкова боравка и услуга у Установи.
- У општини Сента на нивоу локалне самоуправе функционише Комисија за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету и ученику. Стручни кадар (васпитач, стручни сарадник) као повремени чланови учествују у раду Комисије и заступају интересе деце и њихових породица.

4. Транзиција и континуитет

Континуитет је усклађеност односа у различитим окружењима и активностима. Континуитет подразумева непротивречност и повезивање различитих врста искустава, повезаност са животним контекстом и претходним искуствима детета.

Деци је потребан континуитет искустава из различитих животних окружења кроз који се гради осећање сигурности и смисла и развијају диспозиције за учење као основ целоживотног учења.

Преласци у нова окружења као што је полазак у јасле и вртић, прелазак из јаслица у вртић или из вртића у школу су осетљиви периоди транзиција у којима је континуитет посебно важан. Деци је потребно да прелазак у нову средину има ослонац у ономе што им је

блиско и познато. У циљу обезбеђивања континуитета и кохерентности искустава и подршке за дете и породицу у процесу транзиција руководимо следећим принципима:

- Нову средину деца упознају са особом за коју су везана и у коју имају поверење.
- Деца се сусрећу са искуствима која су блиска њиховом породичним животу и култури.
- Деца су окружена познатим предметима.
- Нови одрасли – васпитачи, медицинске сестре-васпитачи, учитељи – деци показују да су она важна, и посвећују им индивидуализовану и персонализовану пажњу.
- Деца имају прилику да изразе своја осећања и страхове и деле са другима своје искуство породичног живота у новој средини.

Адаптација на живот у јаслицама и сарадња са родитељима

Периоду адаптације деце најмлађег узраста на живот у јаслицама посвећена је посебна пажња, а у вези с тим и сарадњи са родитељима. Ради темељних припрема за прихватање детета у нову средину и у циљу заједничког настојања да полазак у јаслице буде што пријатнији организују се следеће активности:

Крајем јуна организујемо сусрет са родитељима новоуписане деце, у циљу међусобног упознавања. Приликом овог сусрета родитељи су упознати са целокупним програмом неге и васпитног рада са децом јесленог узраста и процесом адаптације на живот у јаслама. Родитељи новоуписане деце испуњују упитник који се односи на понашање и навике детета. Подаци добијени из упитника су корисна помоћ васпитачима и медицинским сестрама-васпитачима док добро не упозају свако дете. Упитник садржи шест група питања:

- 1) Општи подаци
- 2) Здравствена позадина
- 3) Контролисање црева и бешике
- 4) Навике у узимању хране
- 5) Навике у спавању
- 6) Општа питања (страхови, сталне или необичне навике, расположења и др.)

Крајем августа, пре поласка у јасле организују се сусрети родитеља-деце-васпитача и медицинских сестара-васпитача по објектима који ће дете похађати. Циљ ових сусрета је олакшавање адаптације деце на живот у јаслицама, припреме за прихватање детета у нову средину, боље међусобно упознавање кроз дружење и заједничких игровних активности.

Овим контактима родитељима је омогућено да упознају услове у којима ће дете живети (просторни услови, распоред дневног живота, исхрана, рад са децом и сл.).

Када дете почне да похађа јаслену групу, родитељи првих дана проведу извесно време заједно са дететом у новој средини. Одвајање детета од родитеља одвија се постепено. Првих дана дете борави у установи краћи временски период, који ће се постепено са његовим прилагођавањем, повећавати. Колико ће родитељи бити у установи уз дете индивидуално је, и зависи од самог тока прилагођавања. Еластично време пријема деце у јаслице и постепено продужавање боравка у колективу сходно дететовим могућностима доприносе континуитету и олакшавају процес транзиције детета из породице у вртић.

Успешност подстицања развоја деце условљено је позитивном двосмерном комуникацијом и правилном интеракцијом родитеља, васпитача и медицинске сестре-васпитача. У току школске године успостављање и неговање међусобне сарадње подразумева: интензивне контакте током адаптације детета на јасле, дневне неформалне контакте, планиране индивидуалне и групне разговоре о понашању и напредовању детета, о развојним променама код деце и др., писмена обавештења, родитељске састанке, играонице, радионице.

Сарадња са родитељима деце јаснелчног узраста је посвећена велика пажња и након периода адаптације. У циљу постизања континуитета, сарадња са родитељима се одвија кроз следећих облика:

- редовни родитељски састанци – васпитачи и медицинске сестре-васпитачи одржавају четири родитељска састанака у току школске године а по потреби и више,
- свакодневни индивидуални разговори са родитељима
- трибине, предавања стручњака;
- пријемни часови за родитеље – месечно или и више пута према договору и на иницијативу родитеља, васпитача, медицинске сестре-васпитача, стручних сарадника,
- кутак за родитеље – пано са важним информацијама о животу и раду васпитне групе, дечјим радовима,
- укључивање и учествовање родитеља у обликовање и реализацију пројекта, програма,
- играонице, радионице
- информативна табла за родитеље.

Адаптација на вртић и сарадња са родитељима

Процес прилагођавања на вртић не одвија се подједнако код сваког детета. Деца на различите начине реагују, али готово увек долази до неких промена у њиховом понашању (плач, агресија, повлачење, регресија, промене у сну, навикама у вези исхране). Већина тих промена је пролазног карактера и нестају када се дете прилагоди новој ситуацији и почне да се осећа сигурно. Због тога је један од важних задатака породице и вртића да помогне детету на том путу.

Полазак детета у вртић врло често представља и прво одвајање од родитеља на дуже време и за дете је увек стресно. Деци је тешко да схвате да је вртић добро и безбедно место, као и да ће се родитељ вратити кроз неко време. Васпитачи, нови простор и друга деца су, у првом контакту за дете потпуни непознати и као такви не доприносе неопходном осећају сигурности. Да би се прилагођавање на вртић протекло што лакше, у Установи се посебна пажња посвећена периоду адаптације деце на живот у јаслицама, а у вези с тим и сарадњи са родитељима.

На првом родитељском састанку крајем августа родитељи су упознати са целокупним програмом васпитног рада и програмом постепене адаптације у вртић. Када дете полази у вртић, одвајање детета од родитеља се одвија постепено. Првих дана дете борави у установи краћи временски период, који се постепено са његовим прилагођавањем повећава. Успешност адаптације деце на вртић условљено је позитивном двосмерном комуникацијом и правилном интеракцијом родитеља и васпитача, њихове међусобне сарадње, поверења.

Прелазак деце из јаслица у вртић

Деца показују бржи напредак када прелазе из јаслица у вртић уколико васпитачи и медицинске сестре-васпитачи преузимају заједничке кораке у циљу олакшавања дечјег прелазак и укључују породице као пуноправне патрнере у овај процес. У циљу олакшања преласка из јаслица у вртић важно је да деца, пре него што крену у вртић, упознају простор у коме ће да бораве.

У нашој Установи јаслене васпитне групе се налазе у истом објекту где се налазе и вртићке васпитне групе. Деца јасленог узраста и деца из вртића уз своје васпитаче и медицинске сестре-васпитаче свакодневно се друже у заједничким затвореним и

отвореним просторима (собе за децу, ходници, холови, сале, двориште и игралиште вртића), учествују у заједничким активностима у свакодневном животу дечјег вртића као и у различитим програмима, манифестацијама које се организују на нивоу објекта. У циљу олакшања преласка из јаслица у вртић предузете се и следећи кораци:

- Међусобно упознавање родитеља и васпитача.

-Присуствовање родитеља заједничким родитељским састанцима на којима присуствују медицинске сестре-васпитачи и васпитачи јаслених васпитних група, и васпитачи групе коју ће дете похађати.

- Индивидуални разговори родитеља и васпитача.

Транзиција из предшколске установе у основну школу

Транзиција из предшколске установе у основну школу је врло комплексан процес у коме су сва окружења важна: породица, предшколска установа и основна школа. Прелазак и адаптација детета на ново окружење подједнако зависи од породичне средине која пружа стимулишуће услове, програма предшколске установе који припрема дете за школску средину и школе која на прави начин препознаје значај раних искустава, као и међусобно повезивање ових окружења.

У циљу обезбеђивања континуитета и транзиције у образовном контексту се предузимају следеће активности:

- Развијање квалитетне сарадње између школе и вртића, комуникација између професионалаца двеју институција, на релацији руководиоци, стручни сарадници, васпитачи-учитељи, родитељи.

- Креирање партнерског односа на релацији породица, предшколска установа, школа.

- Информисање, упознавање руководиоца и стручног кадра школе са новим Основама програма предшколског васпитања и образовања и тиме да увођењем нових Основа програма симболично названог „Године узлета“ донете су промене у предшколству - нова програмска концепција предшколског васпитања и образовања истиче интегрисан приступ учењу кроз развијање пројеката са децом.

Деца се подстичу на бављење одређеним пројектима који су њима смислени и изазовни за истраживање. Многа места у заједници постају места за учење и у трагању за одговорима на пројектна питања школа постаје изазовно место учења и истраживања.

Сарадња са основном школом кроз узајамне посете, организовање заједничких активности је један од начина како дете припремити и упознати са школом и обезбедити континуитет у образовном контексту. На овај начин деца се упознају са простором и одраслима који раде у школи на један изазован и њима смислен начин.

У циљу стварања услова за остваривање континуитета предшколског и основношколског васпитања и образовања, као и олакшавања транзиције из предшколске установе у основну школу дечји вртић организује следеће активности, програме:

- сарађује са школом кроз узајамне посете, организовањем заједничких активности и акција и разменом информација:
- у сарадњи са школом и другим установама у заједници, благовремено информише и припрема родитеље и децу за прелазак из вртића у школу;
- заједно са школом организује различите програме, активности и акције које повезују практичаре, децу и родитеље из вртића и школе (спортско-рекреативни програми, уметничке радионице, програми пријатељства, прославе, фестивали, представе, изложбе, перформанси);
- остварује узајамне стручне посете и размене информација о програмским активностима, обезбеђујући континуитет у образовном контексту усклађивањем физичког окружења, стила комуникације и педагошког приступа;
- размењује податке којима се обезбеђују правовремене информације о различитим програмима подршке за децу и родитеље којима је потребна додатна образовна подршка и/или други видови подршке.

IV ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ

1. Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање

Полазећи од концепција Основа програма наша Установа постаје заједница која учи. Приступ свих који раде у непосредној васпитно-образовној пракси је заснован на његовој способности за критичко разматрање, рефлексiju током активности, тежњи да разуме сопствену улогу. Рефлексивност подразумева склоност стручног кадра у дечјем вртићу ка сталном и пажљивом преиспитивању сопственог рада у светлу својих знања и уверења, укључујући и ова лична, имплицитна.

Вртић као простор рефлексивне праксе подразумева:

- Развијање односа међу васпитачима, стручним сарадницима, сарадницима и свим другим запосленима, заснованих на поверењу, уважавању, размени и узајамној подршци.
- Развијање рефлексивног приступа пракси кроз стално преиспитивање теоријских и властитих полазишта и сопствене праксе у дијалогу са колегама, породицом и децом.
- Покретање заједничких истраживања практичара о питањима која су релевантна за њихову праксу и у функцији развијања програма у складу са концепцијом Основа програма.
- Професионално усавршавање којим се практичари оспособљавају за истраживања и критичко преиспитивање у правцу континуираних промена, учења и развоја.
- Повезивање кроз заједничка истраживања са другим вртићима, истраживачким и институцијама иницијалног образовања, као и другим институцијама и организацијама.

Подручје професионалног развоја се реализује кроз:

- Разумевање концепцијских поставки Основа програма и њихово утемељење као лично релевантних и повезаних са властитом праксом. Овај процес изускује стално преиспитивање и промишљање о концепцијским поставкама и личним уверењима и пракси.
- Учешће у развијању рефлексивне праксе у свом вртићу кроз сарадњу, размене и заједничка истраживања са стручним сарадницима и васпитачима.

- Критичко преиспитивање са колегама културе и структуре децјег вртића.
- Повезивање са колегама из других установа ради размене искустава и заједничких истраживања. Учешће у развојним пројектима на локалном и националном нивоу.
- Избор семинара стручног усавршавања који су релевантни за развијање рефлексивне праксе и професионално оснаживање.
- Учешће и излагање на стручним скуповима.
- Праћење савремене стручне литературе и трендова развоја предшколског васпитања и образовања.
- Сагледавање и критичко преиспитивање друштвених и културних фактора којима се обликује пракса предшколског васпитања као и њихових развојних трендова.

Стручно усавршавање у Установи се реализује преко следећих нивоа:

- индивидуално: праћење и проучавање стручне литературе, приручника, часописа, радних материјала и сл.,
- кроз рад стручних актива и тимова у оквиру установе,
- на ширем плану укључивањем у програме сродних установа, удружења и институција,
- путем онлајн наставе.

Стручно усавршавање у оквиру Установе остварује се кроз следеће активности:

- Извођење угледних активности са анализом у записнику.
- Приказивање пројекта уз ЦД, фотографије, презентацију и сл.
- Приказ књиге, приручника, стручног чланка, часописа, дидактичког материјала, блога, сајта, друштвених мрежа и мултимед. садржаја и резултата туђих истраживања, студије случаја из области васпитања и образовања.
- Презентовање наученог на акредитованом семинару, конференцији, стручном скупу, студијској посети.
- Студијска посета.

Стручно усавршавање се остварује и кроз сарадње са сродним стручним институцијама.

Установа сарађује континуирано са:

- ♦ Предшколским установама из других општина (Кикинда, Кањижа, Нови Кнежевац, Чока, Ада, Бечеј, Нови Бечеј и др.)

- ♦ Дечјим диспанзером у Сенти
- ♦ Центром за социјални рад у Сенти
- ♦ Настављамо сарадњу са Високим школама струковних студија за образовање васпитача у Суботици, Новом Саду, Кикинди, Учитељским факултетом на мађарском наставном језику (смер: васпитач) у Суботици.
- ♦ Негујемо прекограничну регионалну сарадњу са дечјим вртићима, васпитачима, стручним сарадницима у Мађарској на бази регионалног повезивања просветних радника у предшколству.

У широј друштвеној заједници, а у циљу развијања и осавремењивања васпитно-образовног рада и професионалног усавршавања васпитача Установа сарађује континуирано са надлежним установама, стручним организацијама и удружењима:

- Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије
- Национални савет мађарске националне мањине
- Удружење васпитача Војводине
- Педагошко завод Војводине
- Удружење просветних радника васпитача Мађара у Војводини „Брунsvик Терез“
- Завод за културу војвођаских Мађара
- Регионални центар за професионални развој запослених у образовању у Кањижи
- Центар за стручно усавршавање у Кикинди
- Удружење васпитача Мађара у Војводини „Брунsvик Терез“
- Удружење просветних радника Мађара Северне Бачке
- Удружење просветних радника Мађара у Војводини.

2. Вредновање кроз праћење и документовање остваривања предшколског програма

Сврха вредновања програма је критичко преиспитивање усклађености праксе вртића и реалног програма са концепцијама Основа програма. Самовредновање у Установи представља процену квалитета рада на основу стандарда и кроз кључне области вредновања. Самовредновање је стално преиспитивање, развијање и усавршавање конкретне праксе и вештине практичара. Самовредновање подстиче практичаре да анализирају сопствена очекивања, начине рада са децом, како њихов начин рада подстиче и подржава учење различите деце са којима ради, да би на основу тога унапредили свој

рад. У самовредновању учествује стручни кадар - васпитачи, медицинске сестре-васпитачи, стручни сарадници - обзиром да они најбоље познају децу са којом раде и контекст у оквиру кога раде, а такође и родитељи, други запослени у вртићу и представници локалне заједнице. Носилац процеса је Тим за самовредновање у Установи који има континуирану сарадњу са Стручним активном за развојно планирање. Циљ процеса самовредновања је грађење квалитетне праксе дечјег вртића као заједнице учења и реалног програма васпитно-образовног рада са децом, и афирмација предшколског програма Установе у друштвеној и професионалној заједници.

Процес вредновања је фокусиран на квалитет постојеће праксе, истицање онога што је добро, препознавање недостатака које је потребно развити. Праћење и вредновање програма подржава гледиште да је учење непрекидан процес. Кроз континуирано праћење, посматрање и вредновање учења и понашања деце, васпитачи препознају дечје искуство, потребе и интересовања и користе их као полазишта за учење како би процес учења био засновано на капацитетима које деца показују. У процесу вредновања и самовредновања васпитачи преиспитују и критички се односе према сопственој пракси како би били сигурни да је оно што пружају одговарајуће за дете у датом контексту. Сврха вредновања је да деца добију најквалитетније могуће васпитање и образовање, да је средина подстицајна и безбедна и да се детету приступа на целовит – холистички – начин водећи рачуна о његовој добробити.

Праћење и вредновање програма помаже и доприноси

- грађењу заједнице која учи, повезивању оних који уче, васпитача и породица ради развијања заједнице оних који уче и промовишу интеракције о учењу,
- развоју компетентности оних који уче - деца, васпитачи, стручни сарадници, руководиоци,
- развоју континуираности у учењу.

У процесу праћења и вредновања стручни сарадници и васпитачи заједно преиспитују квалитет програма кроз вредновање реалног програма у његовим носећим димензијама:

- средина за учење
- квалитет односа
- заједничко учешће

- подршка диспозицијама за учење
- инклузија, различитости и демократске вредности
- сарадња са породицом и локалном заједницом.

Оваква врста самовредновања не служи за процену рада васпитача и стручних сарадника већ су подаци добијени на овај начин основ за заједничко промишљање и промену праксе.

Сента,

Октобар 2021. године

Вд директора Установе

/Валерија Гедошевић/

Председник Управног одбора

/Агнеш Николић/